

AMERİKA'DA ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATININ GELİŞİMİNDE ETKİLİ OLAN AKIMLAR

Öğr. Gör. Ayşe CANBOLAT*

ÖZET

Tarihsel açıdan ele alındığında birçok uygarlık veya ülkeye göre daha geç başlayan Amerikan Seramik Sanatı, II. Dünya Savaşı sonrasında birbiri ardına çıkan sanat akımlarının etkisiyle hızlı gelişme göstermiştir. Bu akımlardan biri olan Soyut Dışavurumculuk doğrultusunda geliştirdiği çalışmaları ile Peter Voulkos, Amerikan Seramik Sanatında öne çıkan isimlerden biri olmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Pop Art, Funk Art ve Postmodernizm gibi çeşitli akımlar, Amerika'da Seramik Sanatına yön vermişlerdir. Bu akımlar çerçevesinde ele alınacak olan Amerikan Seramik Sanatı bu makalenin içeriğini oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Amerika, Seramik Sanatı, Peter Voulkos, Funk Art, Postmodernizm.

THE MOVEMENTS WHICH ARE INFLUENTIAL ON THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY CERAMIC ART IN AMERICA

ABSTRACT

When we look from the historical view, American Ceramic Art has started later than many other civilizations and countries. And also it has developed fast after World War II in which period art movements came out one after another. Abstract Expressionism which is one of these art movements and Peter Voulkos was the pioneer ceramic artist of that period in American Ceramic Art. And also he developed his works of art in the direction of Abstract Expressionism. After the second half of the 20th century the art movements like Pop Art, Funk Art, Super Object and Postmodernism gave direction to the American Ceramic Art and it will be discussed in this research in the framework of these art movements.

Keywords: America, Ceramic Art, Peter Voulkos, Funk Art, Postmodernism.

* Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, Adana, ayse.canbolat@gmail.com

En eski sanat dallarından biri olan seramik; içinde yer aldığı her medeniyetin geleneği, sanatı, teknolojisi ve toplumun sosyal yapısı hakkında bilgiler sunmaktadır. Bugün arkeoloji müzelerinde farklı kültürlerle özgül tarihi seramikler ve kalıntıları bunların somut göstergeleridir. Bu göstergeler Anadolu, Yakın Doğu, Uzak Doğu ve Avrupa ülkelerinde yaygın bir biçimde görülmektedir. Bu ülkelerin dışında seramik kültürünün diğerlerine göre geç başladığı fakat hızlı gelişim gösterdiği Amerika'da, 19. Yüzyılın son çeyreğinde gelişme göstermeye başlayan seramik üretiminin irili ufaklı birçok atölyede yapıldığı bilinmektedir. Bu atölyeler; "Rookwood, (1880-1960), Newcomb College (1886-1939), George Ohr (1857-1918), Pewabic Pottery (1903-?), Roseville (1900-1954), Marblehead (1905-1936) gibi belli başlı seramikçi ve atölyelerdir. (Rago, 1997) Bu atölyelerde usta çömlekçiler tarafından şekillendirilen ya da kalıpla üretilen günlük kullanım gereçleri dönemin seramiklerini oluşturmaktadır. Bunlar genellikle sofraya eşyası ürünler, çiçek saksısı, sürahi, drenaj boruları, kapı tokmakları gibi belli başlı işlevsel seramiklerden oluşturmaktadır.

Günlük kullanım gereçlerinin yoğun bir şekilde üretildiği bu dönemde hızla endüstrileşen dünyada geleneksel üretim yöntemlerinin yerini makineler ve endüstriyel üretim yöntemleri almaya başlamıştır. El emeği ve işçiliğinden yoksun ürünlerin üretilmesine tepki olarak İngiltere'de William Morris önderliğinde ortaya çıkan Sanat ve Zanaat Hareketi (Arts and Crafts-1850) Amerika'da da kendini göstermiştir.

Seramik üretimi yapılan atölyelerde, Sanat ve Zanaat Hareketi (1850) başta olmak üzere, Art Nouveau (1880-1910), Bauhaus (1919) ve Art Deco (1920) özelliklerini taşıyan seramiklerin üretildiği bu dönemde, Amerikan seramik sanatında öne çıkan isimlerin başında İngiltere doğumlu Charles Fergus Binns (1857-1934) gelmektedir. (Eczacıbaşı, 2008) Alfred Üniversitesi, The New York Clayworking and Ceramics'de yönetici olarak göreve başlayan Binns'in eğitimciliği sürecinde yetiştirdiği önemli sanatçılar; Adelaide Alsop Robineau (1865-1929), Arthur Eugene Baggs (1886-1947) ve Reginald Guy Cowan (1884-1957)'dur (Levin, 1988).

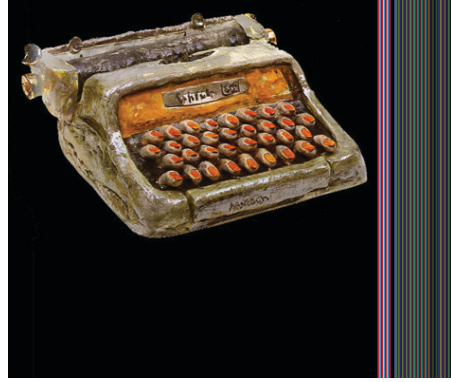
Amerikan Seramik Sanatı, irili ufaklı seramik atölyelerinin yoğun üretim yaptığı dönemde istikrarlı bir gelişim göstermiştir. Bu gelişimde hem eğitimci olarak üniversitelerde ders veren, hem de Amerikan halkının günlük ihtiyaçlarını karşılayacak ürünleri üreten usta- sanatçılar önemli bir yere sahiptir. I. ve II. Dünya Savaşı dönemlerinde Avrupa'dan gelen Marguerite Wildenhain, Otto Heino, Vivika Heino, Maija Grotell, Getrude Natzler ve Otto Natzler gibi göçmen seramikçilerin sanatsal bakış açıları, teknik bilgileri ve estetik algısıyla ortaya koydukları çalışmalarda kendini göstermiştir. (Levin, 1988) Amerika'da seramiğin bir zanaat olarak aktif bir şekilde yapılmasının yanı sıra sanat olarak gelişme göstermesi 1950 sonrasında görülmektedir. Bu gelişimde payı olan İngiliz seramik sanatçısı Bernard Leach, İngiltere'de ve dünyada oluşturduğu Studio Pottery (Atölye Çömlekçiliği) kavramı ile tanınmıştır. Leach, Amerika'ya Japon usta Shoji Hamada ve Japon el sanatları hareketi

Mingei'nin kurucularından Soetsu Yanagi ile gitmiştir. Amerika da, Kuzey Karoline-Black Mountain College, Montana- Archie Bray Foundation ve Los Angeles da; Leach, St. Ives çömlekçiliği hakkında, Yanagi estetik, Hamada ise; tornada şekillendirdiği ve dekor uyguladığı formlarla Amerikalı izleyicileri kendine hayran bırakmıştır. (De Waal, 2003; 157-158) Bu dönemde Amerika'da ki seramik sanatçıları her ne kadar Bernard Leach ve arkadaşlarından etkilenmiş olsalar da, farklı bir yaklaşımda seramik yapmışlardır.

1940'lerden sonra etkilerinin daha çok görüldüğü Atölye Çömlekçiliği (Studio Pottery), "...genellikle sofrta takımları ya da pişirme kapları üretimi olarak anlaşılabilir da son zamanlarda "fonksiyonel olmayan" ya da "heykel"..." (Aslıtürk, 2009; 26) in seramik sanatı ile olan bağının öne çıkması seramik sanatçılarına yeni bir bakış açısı ve yön vermiştir. Bununla birlikte hemen hemen aynı dönemlerde farklı disiplinlerden "Picasso, Matisse ve Miro, seramiğin geleneksel işlevci ve dekoratif üretim mantığını dışlayarak, seramik malzemenin bireysel, estetik, biçimsel ve düşünsel yorumları ortaya koymada, sanatçıya sağladığı ifade imkânlarını görmüş ve ortaya koydukları..." (Uludağ, 2001; 45-47) çalışmalar seramik sanatında bakış açısının değişmesinde etkili olmuştur. Bu süreçte II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan ve ilk Amerikan akım olma özelliğini de taşıyan Soyut Dışavurumculuğun Amerika'da ki yankıları 1950'lerde başta resim olmak üzere seramik alanında da kabul gören ve benimsenen bir sanat akımı olarak yer edinmiştir. Amerikan Seramik Sanatında Soyut Dışavurumcu üslupta çalışmalar yapan seramik sanatçılarının başında Kaliforniyalı Peter Voulkos gelmektedir. Seramik eğitimine başlamadan önce resim eğitimi alan Voulkos, 1954 yılında Los Angeles da, Otis Sanat Enstitüsünde (Otis Art Institute) Seramik Bölümü'nü kurmakla görevlendirilmiştir. (De Waal, 2003; 157) Tornada şekillendirdiği ürünlerin yüzeyinde kesme, yırtma, parça ekleme veya çıkartma gibi çeşitli deneysel yöntemlerle çalışan sanatçı, ilk etapta ürettiği küçük boyutlu ve muntazam formların dışında bir üretime yönelmiştir. (Resim 1) Soyut Dışavurumcu anlayıştaki çalışmaları ile Voulkos, seramik sanatında işlevi dışlamış ve seramik kap kavramını reddetmiştir. Sanatçının bu bakış açısıyla ürettiği ürünler ve seramiğe yaklaşımı Seramik Sanatında kırılma noktası olarak görülmektedir. Anlık duygularını ve enerjisini çalışmalarına yansıtan sanatçı, ürettiği sıra dışı seramikleri ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Benzer tarzda çalışmalar üreten Voulkos'un Otis Sanat Enstitüsü'ndeki ilk öğrencisi (1954) Paul Soldner olmuştur. Soldner; çamuru deforme ederek oluşturduğu çalışmaları ile ön plana çıkan sanatçılardan biridir. (Resim 2) (1955) John Mason ve Mac McClain, (1956) Billy Al Bengston, sonrasında Michael Frimkess, (1957-) Ken Price (1935-2012); Voulkos'un 1954-1959 yılları arasında öğrencileri olmuşlardır (Clark, 2003).

Resim 1: Peter Voulkos, Rocking Pot, Stoneware, 34.6 x 53.3 x 44.6 c, 1956.

Resim 2: Paul Soldner, Untitled, 58x81x53 cm, 2002.

Voulkos'un Amerikan Seramik Sanatına getirdiği bakış açısı ve yeni açılımlar, zaman içinde sanatçılar ve sanat akımları üzerinde etkilerini göstermeye başlamıştır. Bu akımların ilki olan Pop Art, 1950'lerin sonlarında İngiltere ve Amerika'da farklı gelişim göstermiştir. Özellikle Amerika'da daha kısa sürede yayılan ve kabul gören Pop Art'ın ortaya çıktığı savaş sonrası dönemde ekonomik koşulların hızlı değişimi toplum yapısını etkilemiştir. 1960'lardan itibaren Amerika'da tüketim patlamasının da etkisiyle, televizyon, çizgi roman, siyaset, cinsellik ve reklamlardan yararlanarak yapılan sanatsal çalışmalar etkinlik kazanmaya başlamıştır. Bu süreçte popüler olan, öne çıkan marka, simge, sanatçı ve kavramlar Pop Art'ın benimsediği ve kullandığı değerleri oluşturmuştur. Amerikan toplumunun günlük kullanım nesnelere oluşturulan bu öğeler; coca cola şişeleri, sigara paketleri, konserve kutuları, çizgi romanlar, afişler, reklamlar ve filmlerdir. Pop Art'ın temel içeriğini oluşturan bu öğeler bu akımın eleştirilen Harold Rosenberg tarafından bir tür "reklam estetiği" olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. (Antmen, 2013) Seramik sanatında popüler kültüre ait öğeleri ilk kullanan sanatçıların başında ise Robert Arneson (1930-1992) ve Michael Frimkess (1937-) gelmektedir.

Voulkos gibi seramik sanatında geleneksel üretim yöntemlerini dışlayan, seramiğin konu ve içeriğine yön veren bir isim olarak görülen Arneson; Pop Art ve Funk Art çerçevesinde oluşturduğu sanatsal çalışmaları ile daha çok Funk Art'ın öncü isimlerinden biri olarak bilinmektedir. (Resim 3)

Resim 3: Robert Arneson, Typewriter, 1965, 15x28x30 cm.

Günlük kullanım gereci olan bilindik nesnelere, beklenmeyen durumlara sokularak seramik nesnelere işlevsel olma durumu dışlanmış, seramik heykel ya da sanatçının düşüncesini yansıtan sanat eseri olma vasfını kazanmıştır. Bunlardan biri olan, Funk Art;

“kimilerine göre... seramiği geleneksel dekorasyon malzemesi olarak kullanıldığı düşük düzeyden, özgür ve yaratıcı bir konuma getirecek kadar başat bir harekettir. ... Funk heykellerinin baştan savma, bir anda yapılmış gibi özensizliği sizi yanıltmasın, ele alınan konularla günlük yaşamın ayrıntıları, hatta politik ve sosyal olaylar ustalıkla hicvedilmektedir.” (Krom, 2001; 36)

Özünde “Funk; eksantrik, şehvet ve küstahlık gösterilerine düşkün, muzip, çoğu zamanda kabadır.” (Sanat Dünyamız, 1995; 68) Bu çerçevede üretilen ürünler genellikle günlük kullanım gereçlerinin alaycı ve eleştirel bir tavırla ele alınmış nesnelere, geleneksel üretim yöntemlerinin dışında kabaca şekillendirilmiş, renkli, kaba ve bayağı olarak nitelendirilebilecek çalışmalardır. Funk Art; bir hareket veya akım olmaktan çok kirli, kaba ve bayağı yanı sıra daha çok bir tavır olarak kendini göstermiştir. Robert Arneson’un 1960’lerden sonraki çalışmaları bu tavrı tanımlar niteliktedir. Arneson’un öğrencisi olan David Gilhooly (1943-), Funk Art yaklaşımında genellikle kurbağalardan oluşan ve özellikle Frog Fred figürü üzerinden Amerikan toplumunun hızlı ve aşırı tüketimine yönelik eleştiri ve hiciv içeren çalışmalar yapmıştır (Levin, 1988). (Resim 4) Jim Melchert, ve Kenneth Price diğer Funk Art sanatçıları arasında sayılabilmektedir.

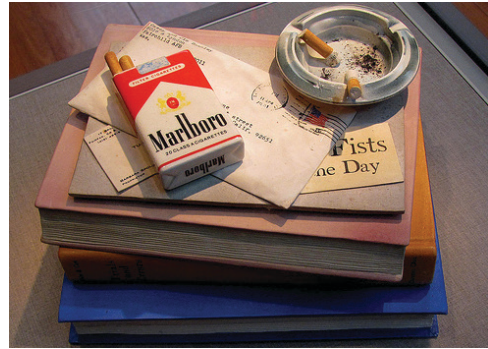

Resim 4: David Gilhoolly, Frog Hoagie, 13x9 x 23 cm, 1979.

Biçim, içerik ve tekniklerin kullanımı bakımından Funk Art'a göre çok daha titiz çalışma gerektiren yazar ve tarihçi Garth Clark'ın "Süper Object" olarak adlandırdığı eğilimde, 1970'lerin ortalarında detayların ayrıntılı bir şekilde işlenmesi ve Trompe l'oeil büyük başarı kazanır. (Şan Arslan, 2010; 482) Trompe l'oeil; Fransızca göz yanılsaması; optik bir illüzyon yaratmak için son derece gerçek şekiller kullanılarak, resmin üç boyutluymuş gibi gösterilmesi olarak tanımlanır (De Waal, 2003; 172). Amerika'da 1970'lerde Marilyn Levine (1935-2005), Richard Shaw (1941-) ve Paul Dresang (1948-) gibi sanatçılar bu yöntemi başarılı bir şekilde uygulamışlardır (Levin, 1988). Marilyn Levine; çanta, ceket, evrak çantası ve ayakkabı gibi özellikle deri nesnelere tüm detayları ile birebir yaptığı çalışmalarında izleyicide gerçeklik hissi uyandırmakta ve birey ancak dokunarak gördüğü nesnenin seramik bir sanat eseri olduğunun ayırıcısına varabilmektedir. (Resim 5-6)

Resim 5: Marilyn Levine, Fayel's Black Sachel, 1974.

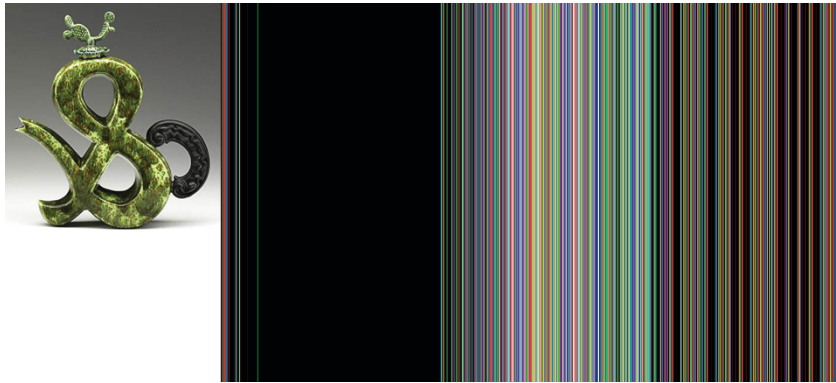

Resim 6: Richard Shaw, Book Jar With Ashtry, 1980.

Biri diğerine tepki olarak ya da tamamlayıcı biçimde ortaya çıkan bu sanat akımlarından, Soyut Dışavurumculuk, Pop Art, Funk Art, Süper Obje, Minimalizm ve Kavramsal Sanat gibi belli başlı akımlar modernist akımlar olarak görülmektedir. Modernizmi takiben ortaya çıkan bir başka sanat süreci ise; Postmodernizm'dir. İngilizce bir sözcük olan post-modernizm kelimesi; modernizm sonrası ve devamı olan, devam eden, yaşanan, henüz tamamlanmamış bir süreci tanımlamak için kullanılmaktadır. Sanat tarihçileri, eleştirmen ve sanatçılara göre; sınırları net bir şekilde çizilmiş ve tanımlanmış bir kavram değildir.

“Postmodernizm, modernizmden sonra, fakat onun üzerine oluşturulan bir akımdır. Bu akım, yine tanımlanması, modernizmi temel alır ve onu red etse bile, onun ayrılmaz bir eki olarak yapar bu reddi. O halde Postmodernizm, her şeyden önce, bir eklektik anlayış içinde, çoğulculuğu benimseyen “her şey olur” parolasıyla kendini ortaya koyan bir akımdır. “ya öyle-ya böyle” değil “hem öyle -hem böyle” düşüncesi onu çoğulcu, çok yönlü bir akım haline getirir.” (Erinç, 1994; 35)

Postmodernizm'in sıklıkla telaffuz edildiği dönemde seramik alanında disiplinler arası bir anlayışta üretim yapan sanatçılardan Betty Woodman (1930-) ve Viola Frey (1933-2004) seramik yüzeyde oluşturdukları resimsel etkiler ile dikkat çekmektedir. Çalışmalarında farklı disiplinlerin etkileri belirgin bir biçimde görülen Woodman, genellikle çeşitli kültürlere özgü nitelikleri seramiklerinde eklektik bir anlayışla yansıtmaya çalışmıştır. Sanatçı; “...tarihten, kültürden, resim, heykel ve mimarlıktan aldığı esinlerle seramik malzemenin sınırlarını geliştirmiştir.(Aktuğ, 2005; 118) Çalışmaları genellikle gelenekselin çağdaş yorumu veya kullanımı şeklinde ifade edebileceğimiz Woodman, birçok ressamdan etkilenmiştir. (Resim 7)

Resim 7: Betty Woodman, His/Her Vases, 99x226x22 cm, 2003.

Postmodern yaklaşımda eser veren sanatçılardan bir diğeri de çaydanlık biçimindeki seramiklerini altın ve platinyum gibi zenginliğin ve ihtişamın simgesi olan malzemelerle öne çıkaran Adrian Saxe (1943-)’dir. (Resim 8) Kenneth Price biçimlendirdiği amorf

formları renkli ve sıradışı sırlarla renklendirmektedir. (Resim 9) Michael Frimkess (1937-) ve Ron Nagle (1939-) Postmodern seramikleri ile bilinen diğer Amerikalı seramik sanatçıları arasındadır.

Resim 8: Adrian Saxe, Kaktüs Kapaklı, Ampersand Çaydanlık, (Ampersand Teapot, with Cactus Lid), 1998.

Resim 9: Kenneth Price, Yeşil Parıltı, (Green Glow), Seramik, Akrilik, h: 35.5, g: 35.5 cm, Ø: 25.5 cm, 1996.

SONUÇ

Seramik Sanatı açısından bakıldığında 1920'lerden itibaren Bernard Leach ile İngiltere'de başlayan hareketlenme II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da Peter Voulkos ve Robert Arneson ile devam etmiştir. Leach'in ortaya çıkardığı atölye çömlekçiliğinin çok ötesinde bir gelişim izleyen seramik sanatı, geleneksel kabuğundan sıyrılarak sanatsal alanda kendi kimliğini oluşturmuştur. Seramik sanatının kimlik kazanmasında özellikle Voulkos ve Arneson gibi sanatçılar, seramiğin günlük kullanım gereci olmasının ötesinde, bir sanat eseri olarak galeri, fuar ve müzayedelerde yer almasını sağlamışlardır. Amerikan seramik sanatının babası olarak görülen Peter Voulkos, yetiştirdiği Paul Soldner, John Mason, Ron Nagle, Kenneth Price, Jerry Rothman, Jim Melchert ve Ken Ferguson gibi önemli sanatçılar seramik alanında bir dönemin başarılı kuşağını oluşturmuştur. Pop Art ve Funk Art çerçevesinde eser veren Robert Arneson ve benzer bir çizgide üretim yapan David Gilhooly ve Michael Frimkess gibi önemli Funk ve Pop Art sanatçıları Amerikan Seramik Sanatında söz sahibi isimlerdir. Gerçekliğin sınırlarını zorlayan Marilyn Levine ve Richard Shaw seramik sanatına yeni bakış açıları getirmişlerdir. Postmodern anlayış içinde eser veren Amerikalı seramik sanatçılarından Betty Woodman, Viola Frey, Michael

Frimkess, Ron Nagle, Kenneth Price ve Adrian Saxe; seramiğin bu anlayış içinde yer edinmesinde bahsedilmesi gereken önemli isimler olmuşlardır.

Avrupa'dan ve dünyanın birçok ülkesinden göç eden insanların oluşturduğu Amerikan halkı ve dolayısı ile seramik sanatçıları; özünde belli bir geleneğe sıkı sıkıya bağlı olmadığı için; II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da peş peşe çıkan akımlar rahatlıkla kabul görmüş ve dünya çapında sanatın yön değiştirmesinde etkili olmuştur. Amerika'da bu koşullar içinde gelişim gösteren Çağdaş Seramik Sanatı da bu değişimden payına düşeni almıştır.

KAYNAKÇA

- Aktuğ, Canan A., "*Betty Woodman'in Seramiklerinde Resim, Heykel ve Mimarini Birlikteliği*", Seramik Türkiye Dergisi, Nisan-Haziran, 2008, S. 25, s. 118-127.
- Antmen, A., "20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar", Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Clark, G. "Shards: Garth Clark on Ceramic Art", Ceramic Art Foundation, New York, 2003.
- De Waal, E., "20th Century Ceramics", Thames & Hudson, New York, 2003.
- Del Vecchio, M., Postmodern Ceramics, Thames & Hudson, New York, 2001.
- Erbay Aslıtürk, G. "20. Yüzyılda Çağdaş Türk Seramik Sanatında Avrupa Kaynaklı Etkiler", Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir, 2009.
- Eriñç, S., "*Postmodernizm'in Tanımı*", Anadolu Sanat, 1994, S. 2, Eskişehir, s.31-45.
- İnal, İ., "*20. Yüzyılda Yeni İfade Arayışları ve Seramik Sanatı*", Seramik Türkiye Dergisi, Ocak-Şubat, 2006, S. 13, s.106-113.
- Krom, Pınar, "*Amerikan Funk Sanatı ve Seramik*", Seramik Sanat Bilim ve Teknoloji Dergisi, 2001, Haziran-Temmuz, S: 15, s.36.
- Rago, D., "American Art Pottery", Knickerboker Press, New York, 1997.
- Sanat Dünyamız, Avant-Garde 1945-1995, Bahar, 1995, S: 59.
- Uludağ, K., "*Seramik Malzeme, Teknik, Zanaat, Sanat mı?*" Seramik Dergisi, Türk Seramik Derneği Yayınları, Nisan-Mayıs, 2001, S. 14, İstanbul, s. 45-47.

RESİMLER LİSTESİ

- Resim 1:** Peter Voulkos, Rocking Pot, Stoneware, 34.6 x 53.3 x 44.6 c, 1956.
(<http://americanart.si.edu/collections/search/artwork/?id=25786>, Erişim Tarihi: 05.11.2012)
- Resim 2:** Paul Soldner, İsimsiz, (Untitled), 58x81x53 cm, 2002.
(http://www.franklloyd.com/dynamic/artwork_artist_display.asp?ArtworkID=281, Erişim Tarihi: 05.11.2012)
- Resim 3:** Robert Arneson, Typewriter, 1966,
(<http://mehallo.com/blog/archives/category/art/page/7>, Erişim Tarihi: 30.12.2012)
- Resim 4:** David Gilhoolly, Kurbağa Sandiviç , (Frog Hoagie), 13x9 x 23 cm, 1979.
(http://www.1stdibs.com/furniture_item_detail.php?id=611335, Erişim Tarihi: 03.11.2012)
- Resim 5:** Marilyn Levine, Fayel's Black Sacthel, 1974.
(<http://crystalynnmalais.blogspot.com/2012/09/marilyn-levine.html>, Erişim Tarihi: 31.10.2012)
- Resim 6:** Richard Shaw, Book Jar With Ashtry, 1980.
(<http://flickrhivemind.net/Tags/richardshaw/Interesting>, Erişim Tarihi: 31.10.2012)
- Resim 7:** Betty Woodman, Onun Vazoları, (His/Her Vases), 99x226x22 cm, 2003.
(http://www.franklloyd.com/dynamic/artwork_detail.asp?ArtworkID=36, Erişim Tarihi: 03.11.2012)
- Resim 8:** Adrian Saxe, Kaktüs Kapaklı, Ampersand Çaydanlık, (Ampersand Teapot with Cactus Lid), 1998.
- Resim 9:** Kenneth Price, Yeşil Parıltı, (Green Glow), Seramik, Akrilik, h: 35.5, g: 35.5 cm, çap: 25.5 cm, 1996,
Del Vecchio, M., Postmodern Ceramics, Thames & Hudson, New York, 2001, s. 167.